

ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ МІЖ ПРАВООХОРОННИМИ ОРГАНАМИ ПІД ЧАС РОЗКРИТТЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Роман Володимирович ДЕЛІМБОВСЬКИЙ,

*здобувач Харківського національного
університету внутрішніх справ*

Складні безпекові умови воєнного стану спричинили глибокі трансформації у взаємодії між правоохоронними органами під час розкриття кримінальних правопорушень. Ці трансформації породжені тим, що «розв'язана Росією війна проти України спричинила величезні страждання мирного населення. Від початку повномасштабного вторгнення в лютому 2022 року російські військові вчинили численні воєнні злочини та інші правопорушення, та продовжують тримати в атмосфері страху населення на окупованих Росією територіях України. У 2024 році, в результаті спланованих Росією масштабних обстрілів української енергосистеми, істотно зменшилося виробництво електроенергії в Україні, що призвело до тривалих знеструмлень по всій країні. Міжнародний кримінальний суд (МКС) видав чотири ордери на арешт російських високопосадовців за причетність до цих атак. За даними Управління Верховного комісара ООН з прав людини, з лютого 2022 року по листопад 2024 року загинули 12 162 українських цивільних, 26 919 дістали поранень. Щонайменше 6,7 мільйона українців виїхали за кордон і досі залишаються там. Ще мільйони громадян є внутрішньо переміщеними особами. У 2024 році десятки тисяч людей були змушені виїжджати з прифронтових міст Харківської та Донецької областей в інші регіони країни через триваючий військовий наступ Росії» [1].

Реакцією держави на такі безпрецедентні виклики стало введення і продовження дії правового режиму воєнного стану відповідним указом Президента України, згідно з яким «військовому командуванню разом з військовими адміністраціями, органами виконавчої влади, правоохоронними органами та за участю органів місцевого самоврядування запроваджувати і здійснювати передбачені Законом України "Про правовий режим воєнного стану" заходи правового режиму воєнного стану, реалізовувати повноваження, необхідні для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності» [2].

Щодо окремих особливостей взаємодії в умовах даного правового режиму, то варто звернути увагу на підтримуючу роль з боку міжнародної спільноти. Так, на рівні міжнародного співробітництва досягається злагоджена діяльність національних і зарубіжних

правоохоронних органів у процесі розслідування та розкриття воєнних злочинів, проведення семінарів, тренінгів, навчальних і ознайомлювальних виїздів правоохоронців до інших держав світу.

Активну допомогу правоохоронним органам України в умовах воєнного стану надає ЄС, зокрема в межах активної діяльності Консультативної місії Європейського Союзу в Україні. Так, «закуплене в межах програми «ПРАВО-Поліція» комунікаційне обладнання вартістю понад 205 000 євро допоможе Національній поліції України розширити оперативні можливості в умовах війни з російською федерацією. Національна поліція отримала майже 600 одиниць обладнання, яке сприятиме ефективній оперативній внутрішній комунікації, забезпечить безперервний зв'язок з іншими правоохоронними підрозділами та допоможе належним чином виконувати свої функції у безпековій сфері та забезпеченні правопорядку» [3]. Підтримка з боку міжнародних партнерів дозволяє оперативно реагувати на потреби вітчизняних правоохоронних органів у матеріально-технічному забезпеченні, службових автомобілях, технічних засобах, форменому одязі, що дозволяє ефективно розкривати кримінальні правопорушення, адже самих лише знань та досвіду без відповідного забезпечення недостатньо для того, щоб протидіяти злочинним організаціям.

Розглядаючи взаємодоповнюваність як окрему особливість взаємодії між правоохоронними органами під час розкриття кримінальних правопорушень в умовах дії правового режиму воєнного стану, слід погодитися з В.О. Мошонським, який зазначає, що «діяльність правоохоронних органів в умовах воєнного стану є ключовим (основним) фактором забезпечення і підтримки внутрішньої стабільності держави, правового порядку на всіх її територіях, а також недопущення соціальної паніки та хаосу. За наявності зовнішніх загроз важливо, щоб в середині країни всі владні інституції працювали належним чином згідно до затвердженої законодавством компетенції, а громадяни почувались захищеними та всіляко сприяли обороні держави. Для цього вкрай важливе поєднання правоохоронними органами своїх сил та засобів у оперативному вирішенні віднесених до їх відання питань за що відповідає категорія взаємодія» [4, с. 644]. Взаємодоповнюваність у таких умовах передбачає можливість використання інформаційних, кадрових, технічних можливостей різних правоохоронних органів, а також приміщень, місць відпочинку тощо. Дана особливість особливо виразно проявилася в перші дні та місяці після введення правового режиму воєнного стану, коли в умовах невизначеності постійний особистий контакт між керівниками правоохоронних органів дозволив реалізовувати ті форми співпраці, які не були передбачені міжвідомчими інструкціями, проте у яких була невідкладна потреба на місцях.

Ще однією важливою особливістю є те, що в умовах воєнного стану в діяльності правоохоронних органів слід підтримувати безумовний вектор на захист прав і свобод людини із дотриманням чітко визначених у законодавстві обмежень. Ця особливість передбачає недопустимість

будь-яких зловживань, дій і рішень, прийнятих з огляду на доцільність задля забезпечення національної безпеки, проти всупереч дотриманню прав і свобод, передбачених Основним Законом і фундаментальними міжнародними документами. Ця особливість також охоплює неможливість обмеження передбачених чинним законодавством прав і свобод осіб, підозрюваних у вчиненні кримінальних правопорушень за фактом колабораційної діяльності чи інших правопорушень, пов'язаних із співпрацею з ворогом.

Таким чином, в умовах воєнного стану в процесі організації взаємодії між правоохоронними органами актуалізується питання особистої безпеки особового складу, окремі органи набувають додаткових повноважень, спрямованих на забезпечення національної безпеки, підтримання публічної безпеки і порядку, здійснення заходів із мобілізаційної підготовки та мобілізації населення, проведення евакуації із прифронтових територій. Ці заходи правоохоронні органи поєднують із розкриттям кримінальних правопорушень, при цьому в умовах даного правового режиму суттєво збільшується кількість кримінальних правопорушень, пов'язаних із державною зрадою, колабораційною діяльністю, воєнних і військових злочинів. При цьому через мінливу безпекову ситуацію у взаємодії правоохоронних органів взаємодія дозволяє створювати алгоритми спільної діяльності у ситуаціях, коли певний орган не може повноцінно функціонувати через руйнування чи пошкодження будівель, відсутність достатньої кількості особового складу тощо.

Список використаних джерел:

1. Україна. Події 2024 року // Human Rights Watch. URL: <https://www.hrw.org/uk/world-report/2025/country-chapters/ukraine>.
2. Про введення воєнного стану в Україні : Указ Президента України від 24.02.2022 № 64/2022 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text>.
3. Національна поліція України отримала технічну допомогу від Європейського союзу // Національна поліція України: сайт. URL: <https://npu.gov.ua/news/natsionalna-politsiya-ukraini-otrimala-tekhnichnu-dopomogu-vid-evropeyskogo-soyuzu>.
4. Мощонський В.О. Поняття взаємодії правоохоронних органів в умовах воєнного стану. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 7. С. 644-646.